

รูปแบบและกระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการจัดการปัญหายาเสพติด ตามหลักพระพุทธศาสนากองทุนแม่ของแผ่นดินในประเทศไทย

The Forms and Creations to Strengthen the Management of Drug Abuses in Accordance to Kongtunmae with the Principles of Buddhism in Thailand

กาญจนา บุญส่ง¹
Kanchana Boonsong¹
พีระศิลป์ บุญทอง²
Peerasil Bunthong²
เสนาะ กลิ่นงาม³
Sanor Klinggam³
นวรรตน์ ประทุมตา⁴
Nawarat Pratumta⁴
เทิดศักดิ์ ทองแย้ม⁵
Terdsak Tongyam⁵
ดาริน พรหมณ์แก้ว⁶
Daran Pramkaew⁶
ชนานุช เงินทอง⁷
Chananut Ngerntong⁷

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) องค์ความรู้การสร้างสังคมปลอดยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา กองทุนแม่ของแผ่นดิน และ 2) รูปแบบและกระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการจัดการปัญหายาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนากองทุนแม่ของแผ่นดินในประเทศไทย ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวแทนของประชากรจาก 4 กลุ่ม ตามพื้นที่ในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้แก่ (1) ตัวอย่างในเขตพื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 2 ชุมชน (2) ตัวอย่างในเขตพื้นที่ภาคใต้ จำนวน 2 ชุมชน (3) ตัวอย่างในเขตพื้นที่ภาคกลาง จำนวน 6 ชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ มี 4 ฉบับ และ 2) เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสอบถาม แบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และ 2) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ความรู้การสร้างสังคมปลอดคดียาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนากองทุนแม่ของแผ่นดินในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามี 3 หลัก คือ 1) หลักพุทธธรรม ได้แก่ วิธีการ 6 ไตรสิกขา สิด 5 อุดมการณ์ 4 ประโยชน์ 3 สามัคคี อริยสัจ 4 อปปรหานิยธรรม และหลักการ 3 ประการ 2) หลักภูมิปัญญา

^{1,4} อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

² อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

³ อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

^{5,6} อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

⁷ นักวิจัยประจำสถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ได้แก่ กิจกรรมต่อยอดกองทุนแม่ กิจกรรมต่อต้านยาเสพติด และ 3) หลักนิติวิทยาศาสตร์และกฎหมาย ได้แก่ สร้าง
กติกามุขชน โดยการมีส่วนร่วม 2) รูปแบบและกระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการจัดการปัญหาเสพติดตามหลัก
พระพุทธศาสนาของกองทุนแม่ของแผ่นดินในประเทศไทย พบว่า รูปแบบและกระบวนการมี 9 ขั้นตอนของกองทุนแม่
ของแผ่นดิน บูรณาการเครือข่ายชุมชน สร้างกิจกรรมให้สอดคล้องกับชุมชนและทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีกฎกติกา
ของสังคมร่วมกันและมีศาสนาเป็นศูนย์กลางยึดเหนี่ยวจิตใจ

คำสำคัญ : การสร้างความเข้มแข็ง ปัญหาเสพติด กองทุนแม่ของแผ่นดิน หลักพระพุทธศาสนา

Abstract

This research was aims to study 1) the knowledge of creating a drug-free society in accordance to Kongtunmae with the principles of Buddhism in Thailand and 2) the forms and creations to strengthen the management of drug abuses in accordance to Kongtunmae with the principles of Buddhism in Thailand. The sample consisted of representative of communities from 4 groups in the area under the responsibility of the Office of Narcotics Control Board including : 1) Samples in Northern region 2 communities ; 2) Samples in the Southern region 2 communities ; 3) Samples in the Central Region was 6 communities. The tools used in this research are : 1) Tools used in this research for collecting qualitative data is 4 sets of questionnaires and 2) Tools used in this research for collecting quantitative data is 1 set of questionnaire with 5 skills rating. The data analyzed by 1) Qualitative data using content analysis and 2) Quantitative data, The statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The research results showed that : 1) Knowledge of creating a drug-free society in accordance with the principles of Buddhism of Kongtunmae Network in the northern, southern, central and northeastern region has 3 principles ; 1) Buddhism principles including 6 methods in Threefold Training in Pali Canon, The Five precepts, 4 ideology benefits, 3 harmony, The Four Noble Truth and principles of 3 wisdom ; 2) Wisdom principles including the continuation activity of Kongtunmae on anti-drug activities ; and 3) Forensic and legal principles including the creation of rules by community participation. 2) Forms and Creation for strengthening the management of drug problem with Buddhism principles of Kongtunmae in Thailand found that there are 9 steps required for integration of Kongtunmae Networking community to create activities in accordance with the community and activities continuation, including the social rules and religion as the center of the mind.

Keywords : creations to strengthen, drug abuses, Principles of Buddhism

บทนำ

ปัญหาสุขภาพจิตเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากยาเสพติดจะทำลายศักยภาพของประชาชนและเยาวชนอาเซียนและส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถพัฒนาในอนาคต หากพิจารณาลักษณะและความเกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิตของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน อาจแบ่งได้ 3 ส่วน คือ 1) ประเทศที่มีสถานะเป็นผู้ผลิตยาเสพติด ได้แก่ เมียนมา ซึ่งเป็นผู้ผลิตฝิ่นเฮโรอีน ยาบ้า และไอซ์ 2) ประเทศที่มีสถานะเป็นทางผ่านยาเสพติดหรือเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดจากแหล่งผลิตในเมียนมาไปยังประเทศอื่น ๆ ได้แก่ ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย และ 3) ประเทศที่มีสถานะเป็นผู้บริโภคหรือเป็นแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติด ได้แก่ ไทย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย เพื่อให้การปราบปรามการผลิตและการลักลอบลำเลียงยาเสพติดเกิดผลในทางปฏิบัติ ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ใช้ปฏิญญาว่าด้วยการปลอดยาเสพติดในอาเซียน พ.ศ. 2558 ซึ่งหมายถึง “การดำเนินกิจกรรมการควบคุมยาเสพติดที่ผิดกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ พร้อมทั้งลดผลต่อเนื่องต่าง ๆ ในเชิงลบอันอาจเกิดขึ้นกับสังคม” เป็นกรอบความคิดหลัก และได้กำหนดกรอบทางยุทธศาสตร์ไว้ 6 กรอบความร่วมมือ [1] คือ 1) กรอบความร่วมมือในด้านลดอุปทานยาเสพติด 2) กรอบความร่วมมือในการเสริมสร้างความมั่นคงชายแดน 3) กรอบความร่วมมือการลดพื้นที่ปลูกพืชเสพติดด้วยการพัฒนาทางเลือก 4) กรอบความร่วมมือด้านการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันยาเสพติด 5) กรอบความร่วมมือด้านการแก้ไขผู้เสพยาเสพติด และ 6) กรอบความร่วมมือด้านการพัฒนาวิชาการและพัฒนาในด้านต่าง ๆ

ภายใต้พัฒนาการของความร่วมมือในการแก้ปัญหายาเสพติด และการกำหนดกรอบทางยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ดังกล่าว จะเห็นว่าถ้าทุกประเทศในประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนให้ความร่วมมือดำเนินการตามกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง จริงจัง และจริงจัง เชื่อได้ว่าปัญหายาเสพติดในประเทศอาเซียน

น่าจะคลี่คลายลงได้ตามสมควร ถึงแม้ว่าจะจะไม่บรรลุถึงเป้าหมายการเป็นอาเซียนปลอดยาเสพติด ภายใน พ.ศ. 2558 ดังที่กำหนดไว้ก็ตาม

สำหรับประเทศไทย คณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลมีเจตนารมณ์และความตั้งใจอันแน่วแน่ที่จะลดระดับปัญหายาเสพติดและปัญหาที่เกี่ยวข้องให้ได้มากที่สุด เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินความสงบสุขของประชาชนและสังคมโดยรวม ซึ่งในการแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 ได้กำหนดให้ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องได้รับการป้องกันและแก้ไขโดยการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดและจัดการกับปัญหาอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงต่อเนื่องให้เบ็ดเสร็จ [2] โดยมียุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 จำนวน 8 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 2) ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาผู้เสพยาเสพติด 3) ยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม 4) ยุทธศาสตร์การควบคุมตัว ยาและผู้ค้ายาเสพติด 5) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ 6) ยุทธศาสตร์สร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด 7) ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน และ 8) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ ซึ่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่เป้าหมายนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานหลายภาคส่วน

สำหรับสถานการณ์การค้ายาเสพติด พบว่า กลุ่มนักค้ารายใหญ่ยังคงมีบทบาทในการบงการการค้าอย่างต่อเนื่อง โดยมีกลุ่มผู้ค้าเสียสำคัญ ได้แก่ มัง มูเซอ ลีซอ และอาฮา โดยเฉพาะกลุ่มมั่งที่มีเครือข่ายใหญ่ครอบคลุมในพื้นที่ภาคเหนือ รวมถึงกลุ่มนักโทษรายสำคัญในเรือนจำ และเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งถือเป็นตัวจักรสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัญหายาเสพติด สำหรับการเปิดเสรีด้านการเงินในอนาคตอาจส่งผลให้การดำเนินงานด้านธุรกรรมการเงินของผู้ค้ายาเสพติดมีความซับซ้อนมากขึ้น ส่วนสถานการณ์การแพร่ระบาด

ยาเสพติด พบว่า กลุ่มผู้เกี่ยวข้องรายใหม่ยังคงมีสัดส่วนที่สูงทั้งในกลุ่มผู้ค้าและกลุ่มผู้เสพ โดยเยาวชนอายุ 15-24 ปี ยังคงเป็นกลุ่มหลักที่เกี่ยวข้องซึ่งพบทั้งที่อยู่ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา สำหรับกลุ่มนักเรียนพบว่า ระดับชั้นประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นกลุ่มที่มีโอกาสเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ สำหรับตัวยาที่แพร่ระบาด พบว่า ยาบ้ายังคงมีส่วนแบ่งทางการตลาดที่สูงกว่าตัวยาอื่นอย่างชัดเจน ในขณะที่ยาไอซ์นั้น กลุ่มนักค้ายังคงใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเดิม ๆ เพื่อที่จะสร้างความต้องการในตลาดเพิ่มขึ้น สำหรับกลุ่มเสี่ยงที่สำคัญต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด ได้แก่ กลุ่มที่ชอบมั่วสุมในร้านเกม/อินเทอร์เน็ต กลุ่มที่มีการใช้ยาเสพติดเป็นครั้งคราว และกลุ่มมรดซึ่ง รวมถึงพื้นที่เสี่ยงที่สำคัญ ได้แก่ สถานบันเทิง/สถานบริการ หอพัก และร้านเกม

จากสถานการณ์ยาเสพติดดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นภาพความรุนแรงและผลกระทบจากปัญหา ยาเสพติดในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี วิฤติยาเสพติด นับแต่จะทวีความรุนแรงขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งเป็น “พ่อและแม่ของแผ่นดิน” ทรงมีความห่วงใย และทั้งสองพระองค์ได้ทรงเรียกร้องให้พสกนิกรชาวไทยร่วมแรงร่วมใจเอาชนะวิกฤติปัญหานี้ และได้พระราชทาน “ยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบพอเพียง” และ “การรู้รักสามัคคี” เพื่อให้ประชาชนนำไปปฏิบัติเพื่อเอาชนะปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถาวร ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถที่ทรงมีรับสั่งว่า

“เรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่ข้าพเจ้าอยากขอความร่วมมืออย่างจริงจังจากรัฐบาล และคนไทยทั้งชาติ นั่นคือการแก้ปัญหา ยาเสพติด ที่บ่อนทำลายสังคมไทยมาหลายสิบปีแล้ว และนับวันแต่จะรุนแรงขึ้น สมัยก่อนชาวไทยภูเขาเคยปลูกฝิ่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) ทรงอุตส่าห์หาหนทางต่างน้ำตั้งโครงการหลวงขึ้นมาแก้ไข ชวนชาวไทยภูเขาให้หันมาปลูก

พืชเมืองหนาวแทน จนขณะนี้ พวกเขาเลิกปลูกฝิ่นไปแล้ว พืชเมืองหนาวทำรายได้ดีกว่ามาก ข้าพเจ้าก็คิดว่าเขาใจเรื่องยาเสพติดไปได้ ที่ไหนได้ กลับมีผู้ใช้ประเทศไทย เป็นทางผ่านของยาเสพติดและยังมีผู้ลักลอบผลิตอีกด้วย โดยเฉพาะชนิดที่แพร่ได้เร็วยิ่งกว่าเชื้อโรค คือ ยาบ้า เพราะสารตั้งต้นในการผลิตยาบ้าหาได้ง่าย ผลก็คือ คนไทยตกเป็นทาสยาบ้าไปแล้วเป็นล้าน ๆ คน ทุกคนมีสุขภาพทรุดโทรม ทั้งร่างกาย ข้าพเจ้าไม่สบายใจเลยที่มีข่าวว่ายาบ้ามีขายทุกตรอกซอกซอย แม้กระทั่งในโรงเรียน หรือในวัด ผู้ผลิตยาเสพติด และผู้ขายกำลังทำตัวเป็นฆาตกร นำลูกหลานไทยอย่างเลือดเย็น นำเป็นห่วงเหลือเกิน จิตใจ สติปัญญาเสื่อมถอย ยาบ้าและยาเสพติดทั้งหลายกำลังทำลายสังคมไทยอย่างน่ากลัว...” [3]

“...ยาเสพติดนี้ทำลายสมอง ทำลายจิตใจ ทำลายร่างกายของเรา จากคนลงมากลายเป็นสัตว์ที่ฆ่าได้แม่แต่ผู้บังเกิดเกล้า ข้าพเจ้าจึงชื่นใจนัก ที่ได้ยื่นทูลทั้งหลายปฏิญาณที่จะต่อสู้กับยาเสพติดนี้ ซึ่งเกิดจากความโลภของคนบางคนเท่านั้น ไม่ได้คิดถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของคนหมู่มาก การที่ท่านมีความปรารถนาดี ตั้งใจดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ก็ขอให้กุศลทั้งหลาย ย้อนกลับไปปกป้องรักษาทุกท่าน ให้มีความสุข ความเจริญรุ่งเรือง สบายใจ สบายกายตลอดไป...” [4]

จากยุทธศาสตร์พระราชทาน และจากพระราชทรัพย์ที่ได้ทรงพระราชทาน หน่วยงานพลเรือน ดำรงทหาร และบรรดาราษฎรอาสาจึงเห็นพ้องร่วมกันว่า ควรนำพระราชทรัพย์พระราชทานนี้ เป็นกองทุนขวัญญูญ อยู่ในทุกหมู่บ้าน/ชุมชนที่ต่อสู้กับยาเสพติด เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวของผู้คน และเป็นสัญลักษณ์ของความห่วงใยที่ “แม่ของแผ่นดิน” มีต่อพสกนิกรตลอดมา โดยให้เรียกกองทุนนี้ว่า “กองทุนแม่ของแผ่นดิน”

กองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นเจตนารมณ์สูงสุดที่มุ่งหวังให้เป็นศูนย์รวมของคนในชุมชนที่จะร่วมกันประกอบกรรมดี เป็นการน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทานของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในงานพัฒนาทั้งมวลที่มุ่งเน้นให้พสกนิกรมีอาชีพสร้าง

รายได้ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาวัฒนธรรม สร้าง
ภูมิปัญญาท้องถิ่นปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
พึ่งพาความเข้มแข็งของตนเอง จัดยาเสพติดบน
พื้นฐานของการให้อภัยทางสังคม ความรู้รักสามัคคี
การสร้างสมานฉันท์ของคนในชุมชน การร่วมกัน
เอาชนะปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยแนวทางสันติ
การสร้างพลังแห่งความดี พลังเหล่านี้ หากปรากฏ
มากขึ้นจะทำให้สังคมและชุมชนนั้น ๆ เป็นสังคม
แห่งคุณธรรมอย่างแท้จริง

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ
ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถที่มีต่อ
พสกนิกรทุกหมู่เหล่า ที่ร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหา
ยาเสพติดได้ก่อให้เกิด “กองทุนแม่ของแผ่นดิน” ก่อเกิด
พลังในการสกัดกั้นและเฝ้าระวังที่เข้มข้น แจ่มแจ้งนำมา
สู่ หมู่บ้านชุมชนที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา
ยาเสพติด “กองทุนแม่ของแผ่นดิน” เป็นโครงการที่มีจิต
วิญญาณของความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

การแก้ไขปัญหาเสพติดอาจแก้ไขได้โดยการใช้หลัก
พระพุทธศาสนามาช่วย เนื่องจากพระพุทธศาสนาเป็น
รากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทยที่ยึดโยงกับวิถีชีวิต
ของคนไทยจากอดีตจวบจนปัจจุบัน ดังนั้น การบูรณาการ
หลักพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อแผ่นดิน
ในประเทศไทยซึ่งเป็นรูปแบบและกระบวนการสร้าง
ความเข้มแข็งในการจัดการปัญหาเสพติดได้อย่างมี
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า
ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการสร้าง
ความเข้มแข็งในการจัดการปัญหาเสพติดตามหลัก
พระพุทธศาสนาของประเทศไทย เพื่อใช้เป็นแบบอย่าง
ในการแก้ไขปัญหาเสพติดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้การสร้างสังคมปลอด
ยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนาของกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการสร้างความ
เข้มแข็งในการจัดการปัญหาเสพติดตามหลักพระพุทธ
ศาสนาของกองทุนแม่ของแผ่นดินในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบและกระบวนการสร้าง
ความเข้มแข็งในการจัดการปัญหาเสพติดตามหลัก
พระพุทธศาสนาของกองทุนแม่ของแผ่นดินในประเทศไทย
มีขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาในเรื่องนี้ได้แก่การจัดการความรู้
เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา
รูปแบบและกระบวนการสร้างสังคมปลอดยาเสพติด
การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนในการ
ป้องกันปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน หลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนาที่บุคคล ชุมชน สังคมนำมาใช้ในการ
ป้องกัน แก้ไข เยียวยา บำบัดรักษาเสพติด ยุทธศาสตร์
บูรณาการเชิงพุทธเพื่อสร้างสังคมปลอดยาเสพติด

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
ผู้บริหาร สมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน ผู้บริหาร
สถาบันการศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน/นักศึกษา
ประจำปีการศึกษา 2560 ในเขตความรับผิดชอบของ
สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)
ภาค 1-9 ตามภูมิภาค ดังนี้

1) ประชากรกลุ่มภาคเหนือ ได้แก่ ผู้นำ
ชุมชน ผู้บริหาร สมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน ผู้บริหาร
สถาบันการศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน/นักศึกษา
ประจำปีการศึกษา 2560 ในเขตความรับผิดชอบ
ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
(ป.ป.ส.) ภาค 5 (เชียงใหม่) และสำนักงาน ป.ป.ส. ภาค 6
(พิษณุโลก)

2) ประชากรกลุ่มภาคใต้ ได้แก่ ผู้นำชุมชน
ผู้บริหาร สมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน ผู้บริหารสถาบัน
การศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน/นักศึกษา ประจำปี
การศึกษา 2560 ในเขตความรับผิดชอบของสำนักงาน
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ภาค 8
(สุราษฎร์ธานี) และสำนักงาน ป.ป.ส. ภาค 9 (สงขลา)

3) ประชากรกลุ่มภาคกลาง ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหาร สมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน/นักศึกษา ประจำปีการศึกษา 2560 ในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ภาค 1 (ทุ่งสองห้อง) และสำนักงาน ป.ป.ส. ภาค 2 (ชลบุรี) และสำนักงาน ป.ป.ส. ภาค 7 (หลักสี่)

4) ประชากรกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหาร สมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน/นักศึกษา ประจำปีการศึกษา 2560 ในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ภาค 3 (นครราชสีมา) และสำนักงาน ป.ป.ส. ภาค 4 (ขอนแก่น)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนของประชากรจาก 4 กลุ่ม ตามพื้นที่ในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ได้แก่

1) กลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านบางกระบาน จังหวัดสุโขทัย และชุมชนบ้านปงถ้ำ จังหวัดลำปาง

2) กลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ภาคใต้จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านคลองทราย จังหวัดปัตตานี และชุมชนบ้านสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3) กลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ภาคกลาง จำนวน 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนริมทางรถไฟสายท่าเรือเขตคลองเตย ชุมชนมัสยิดนูรุลย่ากิน เขตจอมทอง ชุมชนวัดปากบ่อ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ชุมชนภูเขาทอง จังหวัดฉะเชิงเทรา ชุมชนคลองปีกนก จังหวัดสมุทรสาคร และชุมชนนครทอง จังหวัดสมุทรปราการ

4) กลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านโนนอุดม จังหวัดขอนแก่น และชุมชนบ้านหนองตาเข้ม จังหวัดบุรีรัมย์

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคทั้ง 4 ภาค ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1. พื้นที่วิจัยกองทุนแม่ของแผ่นดินในภูมิภาคต่าง ๆ มีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1.1 เป็นชุมชนที่นำหลักพระพุทธศาสนามาใช้ในหลายมิติของชีวิต เป็นเป้าหมายของการดำเนินชีวิต และเป็นการใช้ชีวิตวิถีพุทธ

1.2 เป็นชุมชนชาวพุทธขนาดใหญ่หรือมีเครือข่ายกว้างขวาง เพื่อให้ได้ภาพโครงสร้างองค์กรขนาดใหญ่ที่มีบุคคลหลายกลุ่ม หลายหน้าที่ และหลายชนชั้นสถานะ ได้รูปแบบความสัมพันธ์ในการบริหารจัดการและกระบวนการด้านต่าง ๆ ที่ขับเคลื่อนให้ชุมชนขนาดใหญ่นั้นมีความเข้มแข็งและด้านทานกระแสโลกาภิวัตน์ได้

1.3 เป็นชุมชนที่เข้มแข็งมีแนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนาไปถึงประชาชนระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

1.4 เป็นชุมชนชาวพุทธที่ข้ามพินัลทิศทางศาสนา ถึงแม้ว่าพิธีกรรมของชุมชนจะใช้หลักคำสอนของพุทธศาสนานิกายเถรวาท หรือมหายานก็ตามแต่การปฏิบัติจริงมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม

1.5 เป็นชุมชนในหลายสภาพเงื่อนไขแวดล้อม เพื่อให้เห็นภาพการประยุกต์ใช้หลักพระพุทธศาสนาในเงื่อนไขต่าง ๆ ของสังคม

1.6 เป็นชุมชนต้นแบบที่เข้มแข็งและมีแนวปฏิบัติที่ดีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยรับการคัดเลือกและรับรองจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)

2. คุณสมบัติของประชากร/กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลมีหลักเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญขั้นการพัฒนาและได้รับผลกระทบจากรูปแบบการสร้างสังคมปลอดภัยกองทุนแม่ของแผ่นดินตามหลักพระพุทธศาสนาในแต่ละประเด็นในแต่ละภูมิภาค ประกอบด้วย ผู้บริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน ผู้นำชุมชน สมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน/นักศึกษาในพื้นที่วิจัย ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดต่อไปนี้ คือ

1) เป็นผู้บริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน ผู้นำชุมชน และสมาชิกกองทุน ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน/นักศึกษาในโรงเรียนดังกล่าวมาไม่ต่ำกว่า 3 ปี

2) เป็นผู้ที่มีพร้อมจะแนะนำสนับสนุน ช่วยเหลือและเป็นแบบอย่างที่ดีในหน่วยงาน

3) เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน

4) เป็นผู้สมัครใจยินดีร่วมมือในการศึกษาวิจัยอย่างเต็มที่

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญขึ้นการประเมินผลรูปแบบการสร้างสังคมปลอดภัยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนาในแต่ละภูมิภาค ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารกลุ่มสังฆพัฒนา/สมาชิกกลุ่มสังฆพัฒนา 2) ผู้บริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน/สมาชิกกลุ่มสังฆพัฒนา 3) ผู้นำชุมชนวิถีพุทธ/สมาชิกชุมชนวิถีพุทธ 4) ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และ 5) ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน/นักศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและกระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการจัดการปัญหาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา กองทุนแม่ของแผ่นดิน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เครื่องมือวิจัยที่ใช้รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ความรู้การสร้างสังคมปลอดภัยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา กองทุนแม่ของแผ่นดิน และรูปแบบและกระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการจัดการปัญหาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา กองทุนแม่ของแผ่นดินในประเทศไทย นำแบบสัมภาษณ์ให้

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้องกับแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1) การรวบรวมเอกสาร (documentary study) ได้แก่แนวคิดทฤษฎีทางการป้องกันยาเสพติดตามแนวคิดภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนา ขบวนการพระพุทธศาสนา เพื่อสังคม โรงเรียนตัวอย่างวิถีพุทธ ชุมชนวิถีพุทธ การบริหารจัดการแนวพุทธ กระบวนการจัดการความรู้

2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participation observation) สภาพแวดล้อมทางกายภาพและการจัดโครงการ/กิจกรรมการเรียนรู้ในวัด โรงเรียนตัวอย่างวิถีพุทธและชุมชน

3) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้บริหารกลุ่มสังฆพัฒนา ผู้บริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ผู้นำชุมชน/สมาชิกชุมชน/สมาชิกกองทุน นักเรียน/นักศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน/นักศึกษา เกี่ยวกับองค์ความรู้การสร้างสังคมปลอดภัยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนาในวัด ในสถานศึกษา และในชุมชน

4) การประชุมระดมความคิดเห็น (brainstorming) ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมขององค์ความรู้ รูปแบบ กระบวนการยุทธศาสตร์การสร้างสังคมปลอดภัยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

5) การรวบรวมเอกสาร (documentary study) ได้แก่ แบบบันทึกความคิดเห็นสำหรับผู้บริหารกลุ่มสังฆพัฒนา ผู้บริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำชุมชน สมาชิกชุมชน สมาชิกกองทุน นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน/นักศึกษา เกี่ยวกับองค์ความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ รูปแบบ/กระบวนการ/ยุทธศาสตร์การสร้างสังคมปลอดภัยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและตีความหลักฐานข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1) การวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างของข้อมูล (constant comparison) และใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยตรวจสอบสองด้าน คือ ด้านข้อมูลและด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล

2) การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล การจำแนกชนิดของข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ตีความจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในภาคสนาม โดยกระบวนการนำข้อมูลที่เป็นตัวอักษร คำบรรยาย รูปภาพ เป็นต้น มาจัดหมวดหมู่ข้อมูล ลงรหัส (Coding) แยกประเภท (Cluster of themes) และ Domain สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) หรือโครงสร้างสำคัญ (Essential structure) เพื่อนำมาสรุปประมวลเป็นหลักการหรือข้อเสนอเชิงทฤษฎี (Proposition) ซึ่งเป็นการสรุปจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมให้เป็นนามธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลจะเกิดขึ้นทุกขั้นตอนของวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้เทคนิคการประมูมกลุ่มเพื่อการวิเคราะห์ วิเคราะห์สถานการณ์อย่างลึกซึ้ง (Critical reflection technique) ในทุกขั้นตอนของการวิจัย คือ 1) อธิบายสถานการณ์ 2) ตรวจสอบข้อมูลให้แน่ใจว่าข้อมูลถูกต้อง 3) จัดหมวดหมู่และแยกประเภทตามกลุ่มข้อมูลตามหัวข้อ (Theme) ที่เหมาะสม และ 4) เปรียบเทียบข้อแตกต่าง ความคล้ายคลึงของข้อมูลแต่ละประเภท โดยการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งกับทีมงานที่ร่วมวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ความรู้การสร้างสังคมปลอดภัยตามหลักพระพุทธศาสนากองทุนแม่ของแผ่นดินในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.1 องค์ความรู้การสร้างสังคมปลอดภัยตามหลักพระพุทธศาสนากองทุนแม่ของแผ่นดินในภาคเหนือ พบว่า

1) ชุมชนบ้านบางกระบวน จังหวัด

สุโขทัยใช้หลักพระพุทธศาสนาโดยมีการดูแลกันแบบเครือญาติพี่น้อง ยึดหลักสันติวิธี รักใคร่ ประองคองกัน มีความรัก สามัคคีกัน ในชุมชน มีความโอบอ้อมอารีกันของคนในชุมชน

2) ชุมชนปงถ้ำ จังหวัดลำปาง ใช้หลักพระพุทธศาสนาในการบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน ดังนี้ (1) หลักไตรสิกขา คือ การรักษาศีล เจริญสมาธิและเจริญปัญญา (2) หลักอริยสัจ 4 ในการทำความเข้าใจปัญหาและวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาสาเหตุคิดค้นวิธีการแก้ไขและนำสู่การปฏิบัติ รวมทั้งประเมินผลการดำเนินการเพื่อการพัฒนา (3) หลักอปบริหานิยธรรม ใช้เป็นหลักในการอยู่ร่วมกันเป็นคณะ มีการรวมกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลแห่งการกระทำ คือ ความเป็นกติกาสังคม 4) หลักสามัคคี คือ การสร้างความสามัคคี ประองคองกัน รักใคร่เมตตาทำให้ชุมชนมีความสามัคคี และ (5) หลักประโยชน์ 3 ประการ เป็นฐานคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย หลักประโยชน์ในชาติ (หลักทฤษฎีมีกัตถประโยชน์) โดยเน้นให้คนในชุมชนดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมรู้จักแสวงหาทรัพย์ การเก็บรักษาทรัพย์อย่างถูกวิธี หลักประโยชน์ชาติหน้า (หลักสัมปรายภพกัตถประโยชน์)

1.2 องค์ความรู้การสร้างสังคมปลอดภัยตามหลักพระพุทธศาสนากองทุนแม่ของแผ่นดินในภาคใต้ พบว่า

1) ชุมชนบ้านคลองทราย จังหวัดปัตตานี ใช้หลักพระพุทธศาสนาในการบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน ดังนี้ (1) ใช้หลักความสามัคคี มีความรักใคร่ ช่วยเหลือกัน พึ่งพาอาศัยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (2) ยึดหลักความยุติธรรม (3) ใช้ความอดทน แบ่งปัน (4) ฝึกให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ ปถอฆวางของปัญหาและการทำบุญกุศล โดยการบริจาคเงินเพื่อกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นการให้ผู้อื่น แบ่งปันคนที่ขาดเหลือ และแสดงถึงความมีน้ำใจ

2) ชุมชนบ้านสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้หลักศาสนา คือ (1) ละเว้นความชั่วทั้งปวง ทำความดีให้เต็มเปี่ยม ทำจิตใจบริสุทธิ์ และ

(2) การรณรงค์ให้เข้าวัดฟังเทศ ฟังธรรมและร่วมกัน ทำความสะอาดวัด

1.3 องค์ความรู้การสร้างสังคมปลอดภัยตามหลักพระพุทธศาสนากองทุนแม่ของแผ่นดินในภาคกลาง พบว่า

1) ชุมชนริมทางรถไฟท่าเรือ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ใช้คุณธรรมนำใจ ดังนี้ (1) การยึดไตรสิกขา (2) การยึดหลักอริยสัจ 4 โดยมีการปลูกจิตสำนึก และเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการค้นหาปัญหา แก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยใช้หลักอริยสัจ 4 ในการสร้างความเข้าใจในปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาสาเหตุ คิดค้นวิธีการแก้ไข และนำผู้กรปฏิบัติรวมทั้งประเมินผลการดำเนินการเพื่อการพัฒนาต่อไป (3) ยึดหลักศีล 5 ให้มีศีลธรรม คุณธรรมนำจิตใจให้เกิดสุข โดยให้ทุกภาคส่วนในชุมชนยึดหลักศีล 5 ในการปฏิบัติตน และปฏิบัติงานโดยการสอดแทรกในการทำประชาคม (4) หลักสามัคคี คือ การสร้างความสามัคคีปรองดอง เกื้อกูลกัน รักใคร่ เมตตา ซึ่งทำให้ชุมชนมีความสามัคคี มีความเข้มแข็ง (5) หลักกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ความบริสุทธิ์ใจในการทำงานร่วมกับชุมชน

2) ชุมชนมัสยิดนูรุ้สย่ากิน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ยึดหลักศาสนาอิสลาม ดังนี้ (1) ครอบครัวยึดหลักความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกัน สร้างความอบอุ่นในครอบครัว (2) ชุมชนเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยใช้หลักศาสนาอิสลามตามบริบทของพื้นที่

3) ชุมชนวัดปากบ่อ เขตสวนหลวง ใช้หลักศาสนา ดังนี้ (1) ใช้หลัก บวร คือ บ้าน วัด โรงเรียนร่วมกันแก้ไขปัญหาสาเหตุ (2) ใช้หลัก บรม คือ บ้าน โรงเรียน มัสยิดตามหลักศาสนาที่ประชาชนนับถือในพื้นที่ให้ความศรัทธาตามความเชื่อทางศาสนาในกรณีของชุมชนมุสลิม (3) ครอบครัวย จะสร้างความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้ครอบครัวมีความเข้มแข็ง (4) วัดเป็นที่บำเพ็ญกุศล และเป็นที่พักพิงแก่ชาวบ้าน เช่น

การทำโครงการบรรพชาสามเณรฤดูร้อนเพื่อให้เยาวชนเข้าวัด (5) ใช้หลักความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียน ในการทำกิจกรรม เช่น โครงการไหว้พระ 9 วัด การระดมทุนเพื่อเพิ่มกองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยการทอดผ้าป่า ขยะ และ (6) ใช้หลักความสามัคคี โดยเน้นให้ชุมชนมีความสามัคคี และผู้นำชุมชน มีความเข้มแข็งและเสียสละ ดำเนินชีวิตเป็นแบบอย่างกับสมาชิกของชุมชน

4) ชุมชนปีกนก จังหวัดสมุทรสาคร ใช้หลักพระพุทธศาสนา คือ 1) ยึดหลักทางสายกลาง 2) ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และ 3) ศีล 5

5) ชุมชนนครทอง จังหวัดสมุทรปราการ ใช้หลักพระพุทธศาสนา คือ หลักสันติวิธี โดยการให้อภัย ให้โอกาส ให้หมู่บ้านเป็นโรงพยาบาล ใช้กรรมการกองทุนแม่เป็นหมอ ใช้บ้านเป็นเตียงผู้ป่วยยาที่ใช้ คือ การเยี่ยมผู้ป่วย

6) ชุมชนภูเขาทอง จังหวัดฉะเชิงเทรา ใช้หลักพระพุทธศาสนา ดังนี้ (1) ใช้หลักสันติวิธี โดยการสร้างความเข้าใจกัน ร่วมกันแก้ไขปัญหา ให้ความรัก ความเมตตา (2) ใช้หลักการมีส่วนร่วม โดยมีการร่วมกันทำบุญทุกเทศกาล โดยเฉพาะวันแม่ มีการจัดเจริญพระพุทธมนต์ และทอดผ้าป่า (3) เสียสละ กรรมการกองทุนแม่ทุกคนมีความเสียสละ ทำงานด้วยจิตอาสา และ (4) ใช้ความซื่อสัตย์ ทุกครัวเรือนใช้หลักความซื่อสัตย์ไม่ช่วยบุตรหลานในทางที่ผิด ใช้วิธีเปิดใจ เพื่อให้ทุกคนมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

1.4 องค์ความรู้การสร้างสังคมปลอดภัยตามหลักพระพุทธศาสนากองทุนแม่ของแผ่นดินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

1) ชุมชนบ้านโนนอุดม จังหวัดขอนแก่น ใช้หลักพระพุทธศาสนาในการบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน ดังนี้ (1) ชุมชนใช้หลักรู้รัก สามัคคี 2) ประหยัด อุดม และมีคุณภาพ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชน และ 4) การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อดทน ออกกำลังกาย ขยันหมั่นเพียร

2) ชุมชนบ้านหนองตาเข้ม จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้หลักพระพุทธศาสนาในการบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน ดังนี้ (1) การสร้างชุมชนต้นแบบตามหลักศาสนา

คือ สร้างครอบครัวอบอุ่น การสร้างจิตใจของคนในชุมชน (2) การใช้กระบวนการจัดการความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา โดยการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชน รู้จักคุณธรรม จริยธรรม การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว การสร้างวินัย ซึ่งเริ่มจากครอบครัว และได้ขยายไปสู่คนในชุมชน (3) การนำคุณธรรม จริยธรรมมาใช้ในการบริหารงาน โดยใช้กองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน ทำให้การบริหารงานเป็นไปด้วยดี สามารถขับเคลื่อนงานจนเป็นชุมชนต้นแบบได้ และ 4) ใช้หลักการสร้างศรัทธาจากกองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยถือว่าเป็นทุนศรัทธา ทุนทางปัญญา ทุนศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งศูนย์รวมของคนในชุมชน

2. ผลการศึกษา รูปแบบและกระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการจัดการปัญหาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา กองทุนแม่ของแผ่นดินในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ในทุกภาคของประเทศไทยมีกระบวนการที่สำคัญ 9 ประการ ในการที่จะสร้างความเข้มแข็งในการจัดการยาเสพติดในชุมชนของตนเอง ประกอบด้วย 1) ทำความเข้าใจทุกครัวเรือน 2) รับสมัครคณะกรรมการกองทุนแม่ 3) รับสมัครสมาชิกเข้าร่วมโครงการ 4) จัดตั้งกลุ่มชุมชนเข้มแข็ง 5) ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด 6) จัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหาเสพติด 7) ประชาคมคัดแยกด้วยสันติวิธี 8) จัดกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง และ 9) รักษาสถานะของชุมชนเข้มแข็ง

ซึ่งในแต่ละภาคมีองค์ประกอบในการบริหารจัดการที่ต่างกันออกไปตามบริบทของชุมชน ดังนี้

1) ภาคเหนือ มีจุดแข็ง คือ การที่มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งและสมาชิกในชุมชนมีความรัก สามัคคีกัน และการจัดกิจกรรมจะเน้นไปทางกิจกรรมทางศาสนา โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมใจของคนในชุมชน **2) ภาคใต้** มีจุดแข็ง คือ เน้นเรื่องการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน เพราะเชื่อว่าจะทำให้สมาชิกมีความสามัคคีกัน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งจะสามารถเป็นกำลังสำคัญในการต่อต้านและกำจัดยาเสพติดให้หมดไปจากชุมชน

3) ภาคกลาง มีจุดแข็ง คือ การที่มีศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน เน้นการบริหารจัดการแบบ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ส่วนในชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามก็มีการทำกิจกรรมกันอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ในรูปแบบ “บรม” บ้าน โรงเรียน มัสยิด โดยกิจกรรมส่วนใหญ่ของชุมชนทางภาคกลางจะเน้นเรื่องความสามัคคี การใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์ของสมาชิกในกลุ่มวัยต่าง ๆ **4) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** มีจุดแข็ง คือ การที่มีศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน และกิจกรรมที่ดำเนินการก็เป็นกิจกรรมทางศาสนา เน้นการประชาสัมพันธ์และการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้คนในชุมชน

การอภิปรายผล

1) จากผลการวิจัยพบว่ากองทุนแม่ของแผ่นดินในภาคเหนือมีองค์ประกอบของรูปแบบและกระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการจัดการปัญหาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา กองทุนแม่ของแผ่นดินที่เป็นจุดแข็ง คือ การที่มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งและสมาชิกในชุมชนมีความรัก สามัคคีกัน และการจัดกิจกรรมจะเน้นไปทางกิจกรรมทางศาสนา โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมใจของคนในชุมชน อันเนื่องมาจากผู้นำชุมชนมีภาวะผู้นำสูงในการสร้างความเข้มแข็งในการจัดการป้องกันยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งสมาชิกของชุมชนมีความศรัทธาในพุทธศาสนาสำหรับการดำเนินชีวิตเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ วิโรจน์ ชำนาญการ [5] ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ในการแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนในการแก้ไขปัญหาเสพติดของเด็กและเยาวชนอยู่ในระดับมาก และความเห็นเกี่ยวกับมาตรการการแก้ไขปัญหาเสพติดในเด็กและเยาวชนของผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยอย่างยิ่งในการช่วย การแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ทำให้ผลการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน สามารถดำเนินการปราบปรามยาเสพติดที่ผ่านมาในปี พ.ศ. 2545-2548

นั้นทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลงจำนวนผู้ค้า
ลดลง ผู้เสพลดลง และทำให้เด็กและเยาวชนไม่เข้าไป
ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในเขตพื้นที่ตำบลเหมืองง่า อำเภอ
เมือง จังหวัดลำพูน

2. จากผลการวิจัย พบว่า กองทุนแม่ของแผ่นดิน
ในภาคใต้มีองค์ประกอบของรูปแบบและกระบวนการ
สร้างความเข้มแข็งในการจัดการปัญหายาเสพติดตาม
หลักพระพุทธศาสนาของกองทุนแม่ของแผ่นดินที่เป็น
จุดแข็ง คือ การทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน
อันเนื่องมาจากมีความเชื่อว่าจะทำให้สมาชิกมีความ
สามัคคีกัน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งจะสามารถเป็นกำลัง
สำคัญในการต่อต้านและกำจัดยาเสพติดให้หมดไปจาก
ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย [6] ได้ทำการวิจัยเรื่องบทเรียนการดำเนิน
งานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา
ผลการศึกษาพบว่า ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายา
เสพติดในสถานศึกษาควรใช้หลัก “เข้าถึง เข้าใจ และ
ให้โอกาส” โดยเข้าถึง คือ ให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งนักเรียน
ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและ
ภาคเอกชน ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
ด้านยาเสพติด เข้าใจ คือ ให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่อง
ยาเสพติด เข้าใจสภาพ ปัญหาความสนใจ ความต้องการ
ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครูและผู้ปกครอง และ
ให้โอกาสนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และนักเรียนที่เกี่ยวข้อง
กับยาเสพติดปรับปรุงตนเองเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

3. จากผลการวิจัย พบว่า กองทุนแม่ของแผ่นดินใน
ภาคกลางมีองค์ประกอบของรูปแบบและกระบวนการ
สร้างความเข้มแข็งในการจัดการปัญหายาเสพติดตาม
หลักพระพุทธศาสนาของกองทุนแม่ของแผ่นดินที่เป็น
จุดแข็ง คือ การที่มีศาสนาเป็นศูนย์กลางจิตใจของคน
ในชุมชน เน้นการบริหารจัดการแบบ “บวร” บ้าน
วัด โรงเรียน อาจเนื่องมาจากศาสนาเป็นวิถีชีวิตของ
คนในภาคกลาง ดังนั้นศาสนาจึงเป็นที่รวมใจของ
ชุมชน และสามารถนำมาเชื่อมโยงกับการจัดการปัญหายา
เสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
ซึ่งสอดคล้องกับไพฑูริย์ วรศ่อนุตรโรจน์ [7] ที่ได้ศึกษา

เรื่องกระบวนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายทางสังคม
: กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัด
กาญจนบุรี พบว่า โครงสร้าง และพื้นฐานเครือข่าย
ความสัมพันธ์ที่มีในชุมชน อันประกอบด้วย ความ
สัมพันธ์แบบเครือญาติเพื่อนบ้าน และพรรคพวกเพื่อน
ฝูง ความสัมพันธ์ผ่านการประกอบอาชีพ ความสัมพันธ์
ผ่านประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และวัฒนธรรม วัด
โรงเรียน และ โครงสร้างและช่องทางการติดต่อสื่อสาร
เป็นรากฐานที่สำคัญที่นำไปสู่ความร่วมมือในชุมชน
และความสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ นี้ได้พัฒนาไปสู่
กลุ่มที่มีความเป็นทางการมากขึ้น

4. จากผลการวิจัย พบว่า ในชุมชนที่นับถือศาสนา
อิสลามก็มีการทำกิจกรรมกันอย่างต่อเนื่องเช่นกัน
ในรูปแบบ “บรม” บ้าน โรงเรียน มัสยิดโดยกิจกรรม
ส่วนใหญ่ของชุมชนทางภาคกลางจะเน้นเรื่อง
ความสามัคคี การใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์ของ
สมาชิกในกลุ่มวัยต่าง ๆ อันเนื่องมาจากศาสนาอิสลาม
เป็นสิ่งที่ชาวมุสลิมนำมาปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน
เมื่อทำกิจกรรมแก้ปัญหายาเสพติดก็ได้นำหลักปฏิบัติ
ของศาสนาอิสลามมาบูรณาการด้วย ซึ่งสอดคล้อง
กับงานวิจัยของกาญจนา บุญส่ง และคณะ [8] ได้วิจัย
เรื่องประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการมัสยิดสีขาว
ของจังหวัดเพชรบุรี ปี 2555 พบว่า การดำเนินงาน
โครงการในด้านกระบวนการ ผลผลิตด้านมัสยิด
ผลผลิตด้านสับปรุชและผลลัพธ์ มีการใช้บ้าน โรงเรียน
และมัสยิดเชื่อมโยงกันในการแก้ปัญหายาเสพติด
โดยใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลางของการปกครองหมู่บ้าน
มุสลิม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประโยชน์

1.1 จากผลการวิจัยพบว่ากองทุนแผ่นดิน
แม่ที่มีความเข้มแข็งจะได้หลักพระพุทธศาสนา 3
หลัก คือ 1) หลักพุทธธรรม ได้แก่ วิถีการ 6 ไตรสิกขา
ศีล 5 อุดมการณ์ 4 ประโยชน์ 3 สามัคคี อริยสัจ 4

อภิปรายนิยธรรม 3 ประการ 2) หลักภูมิปัญญาได้แก่กิจกรรม
 ต่อยอดกองทุนแม่ กิจกรมต่อต้านยาเสพติด และ
 3) หลักนิติวิทยาศาสตร์และกฎหมาย ได้แก่
 สร้างกติกาชุมชนโดยการมีส่วนร่วม ดังนั้น ชุมชนต่าง ๆ
 ในประเทศไทยควรมีการนำหลักพุทธศาสนาทั้ง 3
 หลักไปใช้ในการแก้ปัญหา ยาเสพติดในชุมชนต่อไป
 เพื่อให้ชุมชนปลอดยาเสพติดในอนาคต

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบและ
 กระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการจัดการปัญหา
 ยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนาของกองทุนแม่ของ
 แผ่นดินในประเทศไทยมี 9 ขั้นตอน ดังนั้น ผู้นำชุมชน
 ต่าง ๆ ในประเทศไทยควรมีการส่งเสริมและสนับสนุน
 ให้ผู้บริหารกองทุนแม่ของแผ่นดินได้ดำเนินการ
 ตามขั้นตอนทั้ง 9 ต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การ
 จัดการปัญหา ยาเสพติดมีกระบวนการที่เข้มแข็งสำหรับ
 การดำเนินงานต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาการจัดการ
 แก้ปัญหา ยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนาของ
 กองทุนแม่ของแผ่นดิน

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงประเมินคุณภาพ
 ของการจัดการแก้ปัญหา ยาเสพติดตามหลักพระพุทธ
 ศาสนากองทุนแม่ของแผ่นดิน

เอกสารอ้างอิง

- [1] ส่วนอาเซียน สำนักการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ
 กรมประชาสัมพันธ์. (2558). ปัญหา ยาเสพติดใน
 ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน. สืบค้น
 21 สิงหาคม 2558.
- [2] ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
 ยาเสพติด. แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญห
 ยาเสพติด ปี 2558. [www.nccd.go.th/index.php?](http://www.nccd.go.th/index.php?Mod=news&id=35)
[Mod=news&id=35](http://www.nccd.go.th/index.php?Mod=news&id=35) สืบค้น 28 สิงหาคม 2558.
- [3] สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
 ทรงมีพระราชดำรัส เนื่องในวโรกาสวันเฉลิม
 พระชนมพรรษา “12 สิงหาคมหาราชินี” เมื่อ

11 สิงหาคม 2554 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวน
 จิตรลดา. <http://www.rakchawtai.com/index.php/datarakchawtai/296-atc54-019>. สืบค้น 31
 สิงหาคม 2558.

- [4] พระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
 พระบรมราชินีนาถ พระราชทานแก่ราษฎรอาสา
 สมัครพิทักษ์ชาติไทย ณ หอประชุม โครงการ
 ชลประทานสกจนคร วันที่ 21 พฤศจิกายน 2545.
- [5] วิโรจน์ ชำนาญการ. (2549). การมีส่วนร่วมของ
 ผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหา ยาเสพติด : กรณีศึกษา
 กลุ่มเด็กและเยาวชนในตำบลเหมืองง่า อำเภอ
 เมือง จังหวัดลำพูน. สารนิพนธ์มหาวิทยาลัย
 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [6] สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 (2552). บทเรียนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข
 ปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษา สำนักงานคณะ
 กรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
 กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ
 ปราบปรามยาเสพติด.
- [7] ไพท วังศ์อนุตรโรจน์. (2545). กระบวนการสร้าง
 และพัฒนาเครือข่ายทางสังคม : ศึกษากรณี บ้าน
 หนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย
 มหิดล.
- [8] กาญจนา บุญส่ง และคณะ. (2555). ประสิทธิภาพ
 การดำเนินงานโครงการมัธยมศึกษาของจังหวัด
 เพชรบุรี ปี 2555. จังหวัดเพชรบุรี : มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏเพชรบุรี.